

25.04.24

**ANKARA
TİCARET BORSASI
Basın Bürosu**

GÜNLÜK BASIN ÖZETLERİ

**25 Nisan 2024
Perşembe**

RESMÎ GAZETE’DE BUGÜN

25 Nisan 2024 Perşembe

YÜRÜTME VE İDARE BÖLÜMÜ

HÂKİMLER VE SAVCILAR KURULU KARARLARI

- Hâkimler ve Savcılar Kurulu Genel Kurulunun 24/04/2024 Tarihli ve 507 Sayılı Kararı
- Hâkimler ve Savcılar Kurulu Genel Kurulunun 24/04/2024 Tarihli ve 510 Sayılı Kararı

YÖNETMELİKLER

- Bozok Üniversitesi Bilim ve Teknoloji Uygulama ve Araştırma Merkezi Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik
- Bozok Üniversitesi Proje Koordinasyon Uygulama ve Araştırma Merkezi Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik

TEBLİĞ

- Türk Gıda Kodeksi Arı Ürünleri Tebliği (No: 2024/6)

KURUL KARARLARI

- Kamu Gözetimi, Muhasebe ve Denetim Standartları Kurulunun 22/04/2024 Tarihli ve 75935942-050.01.04-[01/23519] Sayılı Kararı
- Kamu Gözetimi, Muhasebe ve Denetim Standartları Kurulunun 22/04/2024 Tarihli ve 75935942-050.01.04-[01/23520] Sayılı Kararı
- Kamu Gözetimi, Muhasebe ve Denetim Standartları Kurulunun 22/04/2024 Tarihli ve 75935942-050.01.04-[01/23521] Sayılı Kararı

Kurbanlık fiyatları geçtiğimiz yıla göre yüzde 100 arttı

CHP Niğde Milletvekili Ömer Fethi Gürer, 2023 yılı Kurban Bayramı'nda en yüksek büyükbaş hayvan fiyatı 80 bin TL iken, bu yıl büyükbaş kurbanlıkların en düşüğünün 110 bin TL'den başlayacağını belirtti.

CHP Niğde Milletvekili Ömer Fethi Gürer, Ankara'nın Gölbaşı ilçesinde büyükbaş hayvan üreticilerini ziyaret etti.

CHP'li Gürer, "Kurban Bayramı yaklaşıyor, büyükbaş hayvanlarda da kurbanlık satışları başladı. Kurban fiyatları geçen yıla göre yüzde 100'e yakın artış göstermiş bulunuyor. Bir yıl içinde özellikle yemdeki artış, ahır giderleri, aşılar ve veteriner giderleri artış hayvan fiyatlarını katladı" dedi.

"İlaç arttı, yem arttı, ahır gideri arttı..."

Üretici Ertuğrul Koç da "750 kilo bir tosun 210 bin liraya satıyoruz. Geçen yıl bu hayvan 95-100 bin liraydı. Geçen yıl yemin çuvalı 250 liraydı, şimdi 600 lira oldu. Geçen yıl bakıcı aylığı 15 bin liraydı, şimdi 30 bin lira oldu. Geçen yıl ilaç 150 liraydı, bu yıl 350 lira oldu. Yani, ilaç arttı, yem arttı, ahır gideri arttı, işçilik arttı, veteriner masrafları arttı ve bu yüzde 100'lük artış hayvan maliyetine yansıdı" diye konuştu.

Kuş gribinin yeniden ortaya çıkması yumurta fiyatlarını artırdı

ABD, Japonya ve diğer ülkelerdeki kümes hayvanları tesislerinde 2023 yılının büyük bir bölümünde görülen kuş gribinin yeniden ortaya çıkması yumurta fiyatlarının artmasına neden oldu.

Kanatlı hayvanlar arasında son derece bulaşıcı ve ölümcül olan virüs, son günlerde süt ürünleri ve büyükbaş hayvanlarda da tespit edildi. Gıda ekonomisti David Anderson, "Yumurta fiyatlarındaki büyük artışın nedeni, HPAI'nin (yüksek patojenik kuş gribi) yumurta çiftliklerini vurması ve tavukları öldürerek yumurta üretimini azaltmasıdır" açıklamasında bulundu.

ABD'de kasım ve aralık aylarında 14 milyondan fazla yumurtlayan tavuğun kuş gribi nedeniyle telef olduğu belirtilirken, Tarım Bakanlığı'nın verileri, son 30 gün içinde ABD'nin ticari sürüleri arasında 8 milyondan fazla kuşun enfekte olmaya devam ettiğini gösterdi. Rabobank'ın kıdemli analistlerinden Nan-Dirk Mulder, ABD, AB, Rusya, Güney Afrika, Hindistan ve Nijerya gibi dünya çapındaki birçok ülke ve bölge tarihi yüksek fiyat seviyeleriyle karşı karşıya olduğunu söyledi. Yumurta fiyatları ABD'de yılbaşından bu yana %10 artarken, Japonya'da ise %20 arttı.

Sütün maliyeti ve fiyatında kafalar karıştı

TÜSEDAD çiğ sütün üretim maliyetini litre başına 16,76 TL açıklarken üretici satış fiyatının yüzde 20 kar ile 20 TL olması gerektiğini savunuyor. USK ise 12,31 TL maliyet hesabı yaptığı çiğ süt için litre başına referans fiyatı 14,65 TL olarak belirledi.

İRFAN DONAT

TÜSEDAD, her ay olduğu gibi, bu ay da piyasada oluşan üretim girdi fiyatlarını dikkate alarak Mart ayı 1 litre soğutulmuş çiğ süt üretim maliyetini hesaplayarak kamuoyu ile paylaştı.

Güncel yem ve diğer tüm giderlerin ayrıca gelirlerin de dikkate alındığı hesaplama metoduna göre Mart ayı 1 litre soğutulmuş çiğ süt üretim maliyeti 16,76 TL olarak hesaplandı.

TÜSEDAD tarafından yapılan açıklamada, “Sektörü dengede tutacak ve hem et hem de çiğ süt üretim arzının devamlılığını sağlayacak olan 1 litre soğutulmuş çiğ süt

tavsiye fiyatının; derneğimiz tarafından her ay hesaplanan maliyet üzerine konacak ortalama yüzde 20 kar ile 20 TL/litre olarak açıklanması önerilmektedir” denildi.

Kırsalda üretim yapan çiftçilerin kârlı bir üretim döngüsü içinde olmasının ülkenin geleceği için vazgeçilemez bir öneme sahip olduğu belirtilen açıklamada, “Sürdürülebilir gıda tedariki, kırsaldan kente göçün durması ve kırsalda işgücü bulunabilirliği diğer sanayiler için dünyada rekabetçi olunması bakımından stratejik bir konudur” ifadelerine yer verildi.

Maliyet hesabının kriterleri

100 baş sağmal kapasitesine sahip bir işletmeyi baz alan maliyet komisyonu, günde ortalama 28 litre süt veren sağmallardan oluşan, işletmede doğan erkek buzağları 4 günlükken satan ve yılda yüzde 20 reforme ineği sürüden çıkartıp bunların yerine de her yıl doğan tüm dişileri besleyerek yetiştirdiği gebe düvelerinin de yıllık sürü yenileme ihtiyacı olan yüzde 20'sini sürüye ekleyip yine işletmede yetişmiş ihtiyaç fazlası geri kalan yüzde 10 gebe düvelerini de piyasada satan ve sağmal kapasitesini böylelikle 100 başta sabit tutan bir işletme için maliyet hesabını gerçekleştirdi.

USK'nın maliyet hesabı ve referans fiyatı ayrışıyor

Hatırlanacağı üzere 15 Nisan tarihinde de Ulusal Süt Konseyi (USK) çiğ süt referans fiyatını güncelleyerek kamuoyuna yeni maliyet ve fiyatı duyurmuştu.

USK'nın resmi internet sitesinden yapılan açıklamada, çiğ süt tavsiye fiyatı 1 Mayıs 2024 tarihinden itibaren geçerli olmak üzere yüzde 8,5 artışla litre başına 14,65 TL olarak belirlendi.

Söz konusu çiğ sütün üretim maliyeti ise Türkiye ortalaması olarak litre başına 12,31 TL olarak belirlendi.

USK Yönetim Kurulu imzasıyla yapılan yazılı açıklamada şu ifadelere yer verildi: "15 Nisan 2024 tarihinde yapılan Yönetim Kurulu Toplantısında alınan karar gereği; 1 Mayıs 2024 tarihinden itibaren geçerli olmak üzere yüzde 3,6 yağ ve yüzde 3,2 protein içeriğine sahip çiğ inek sütü tavsiye satış fiyatı üreticinin eline litre başına net geçecek şekilde (çiğ süt desteği hariç) 14,65 TL olarak belirlenmiştir. Soğutma, nakliye ve diğer cari giderler üretici tarafından karşılandığı takdirde bu giderler üreticiye ilave olarak ödenecektir. Baz alınan yağ ve protein oranlarındaki her bir diziye (0,1'lik değişim) için ± 22 Kuruş fark uygulanacaktır. Bundan sonraki süreçte, çiğ süt tavsiye fiyatı maliyetler çerçevesinde yeniden değerlendirilerek piyasa koşullarına göre güncellenebilecektir."

Bakanlık çalışmalara başladı: Ambalaj zerine tavsiye fiyat geliyor

Fahiş fiyatlarla mücadele kapsamında ambalaj üzerine fiyat yazılması uygulaması gündeme gelen konular arasında yer alıyor. Konuya ilişkin açıklamada bulunan Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan, "Bu durum düşünülebilir" dedi. Çalışmaların henüz sonuçlanmadığı ancak ambalajların üzerine tavsiye fiyat ibaresinin eklenmesinin planlandığı belirtildi.

Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan, fahiş fiyatla mücadele önlemleri kapsamında "ambalaj üzerine fiyatların yazılması da düşünülebilir" dedi.

Ticaret Bakanlığı'nın konu üzerinde çalışmaya başladığı belirtiliyor.

Bakanlık retici, toptancı ve perakendecilerle bir çalışma yapıyor. Ambalaj zerine fiyat etiketi üçlü bir komisyon tarafından belirlenecek. Bu komisyonda bakanlık yetkililerinin de yer alması öngörülüyor.

Ticaret Bakanlığı'ndan onay alınacak

Ambalajda yer alacak fiyat "tavsiye fiyatı" olarak ortak karar ile belirlenecek. Üretici, toptancı, perakendeci ürünün üzerine maliyet ve krı ekleyerek bir fiyat çıkaracak.

25.04.24

Bu fiyat Ticaret Bakanlığı ile paylaşılacak ve onayı alınacak. Belirlenen fiyat, üretim tarihiyle birlikte ambalaja basılacak. Böylece, etiket değişimi tüketiciler tarafından daha kolay takip edilebilecek.

Sabah gazetesinin haberine göre, ürünlerin üzerinde fiyat yer aldığından, önceden daha ucuza alınmış bir ürünün yüksek fiyattan satışının da önlenmesi planlanıyor. Bu şekilde stokçuluğun da engellenmesi hedefleniyor.

“Fahiş fiyat” düğümüne acil çözüm bekleniyor

Yasal altyapıyı oluşturan torba düzenlemenin iptal kararı 1 Mayıs'ta yürürlüğe giriyor. Yeni düzenleme yapılmazsa, bu tarihten sonra “fahiş fiyat” cezası uygulanamayacak.

Hüseyin GÖKÇE / ANKARA

Enflasyonla birlikte artan fahiş fiyat tartışmaları, “Haksız Fiyat Değerlendirme Kurulu” düzenlemesini iptal eden AYM kararıyla yeni bir boyut kazanacak. Ticaret Bakanlığı'nın hazırladığı kanun teklifinde cezalar astronomik oranlarda artırılırken, iş dünyası enflasyonu dikkate almayan bir düzenlemenin başarılı olamayacağı görüşünde.

Pandemi ile birlikte gündemimize giren “fahiş fiyat” ve stokçulukla mücadele konusunda yeni bir adım atılması zorunluluk haline geldi. Ancak bu zorunluluk sadece mevcut düzenlemeden sonuç alınamaması ve cezaların yetersiz kalmasından kaynaklanmıyor. Çünkü 2020 yılında kurulan ‘Haksız Fiyat Değerlendirme Kurulu’ ile ilgili yasal altyapıyı oluşturan torba yasa hükmü, Anayasa Mahkemesi tarafından geçen yıl iptal edilmişti. İptal kararı 1 Mayıs'ta yürürlüğe girecek. Ticaret Bakanlığı tarafından hazırlanan ve TBMM'ye gönderilen kanun teklifinde para cezaları astronomik oranlarda artırılırken, işyeri kapatmaya kadar giden ağır cezaların bulunduğu belirtiliyor. Cezalarda üst sınır 2 milyon liradan 11 milyon liraya yükseltirken, işyerlerine 10 günlük kapatma cezası da teklifte yer alıyor.

Düzenleme acil durumlar için

Haksız Fiyat Değerlendirme Kurulu Yönetmeliği'nin 3'üncü maddesinin 1'nci fıkrasının Ç bendinde Fahiş Fiyat şöyle tanımlanıyor: "Olağanüstü hal, afet ve ekonomik dalgalanma dönemleri ile diğer acil durumlarda üretici, tedarikçi ve perakende işletmeler tarafından satışa sunulan ve kamunun beslenme, sağlıklı yaşama ve korunma gibi temel ihtiyaçlarını karşılamak için zorunlu olan mal ve hizmetlerin fiyatında girdi ve diğer üretim maliyetlerindeki artış gibi haklı bir sebebe dayanmaksızın yapılan aşırı ve adil olmayan artışı."

Ancak iş dünyası bu hükümdeki fahiş fiyat tanımında da büyük boşluklar olduğunu belirterek, tanıma daha çok açıklık getirilmesi gerektiğini kaydediyorlar.

AYM, 'kanun' istedi

Fahiş fiyat ve stokçulukla mücadele amacıyla 2020 yılında çıkarılan torba kanun ile Haksız Fiyat Değerlendirme Kurulu kurulması öngörülmüştü. Anayasa Mahkemesi geçen 1 Ağustos'ta torba yasanın Haksız Fiyat Değerlendirme Kurulu ile ilgili hükmünü iptal etti. İptal kararı 1 Mayıs Çarşamba günü yürürlüğe girecek. Yani bu tarihten itibaren Haksız Fiyat Değerlendirme Kurulu, fahiş fiyat gerekçesiyle ceza kesemeyecek.

Anayasa Mahkemesi iptal kararının gerekçesine fahiş fiyat artışı ve stokçuluk uygulamalarına yönelik düzenleme yapma konusunda herhangi bir kanuni çerçeve belirlenmeden, temel ilke ve esaslar düzenlenmeden, bu konuların düzenlenmesinin tamamen kurula bırakılmasının öngörüldüğü belirtildi. AYM temel hak ve özgürlüklerin kanunla sınırlanması gerektiğini belirterek iptal kararını verdi.

"Ambalaja fiyat yazılabilir"

Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan, Irak dönüşü gazetecilere yaptığı açıklamada aşırı kâr hırsı dizginlenmediği sürece sorunun devam edeceğini söylemişti. Erdoğan, ambalajın üzerine fiyat yazılması dahil bazı önlemlerden bahsederken şunları söylemişti: "Burada temel önceliğimiz her şeyden önce vatandaşımızın refahıdır. Fahiş fiyatlarla mücadelede yeni ve daha caydırıcı tedbirler ortaya koyabiliriz. Aşırı kâr hırsı dizginlenmediği müddetçe ne kadar maaş artışı yaparsanız yapın sorun devam edecektir. Hele gıda gibi mecburi kalemlerde buna müsaade edemeyiz. Gerekli tedbirler için ilgili bakanlıklarımız şu anda çalışma yapıyorlar. Kısa süre içinde somut birtakım adımlarla enflasyonu da artıran bu fahiş fiyatlara karşı mücadelemiz kesinlikle gerçekleşecektir. Ambalajların üzerine fiyatlarının yazılması konusu da düşünülebilir. Burada taviz veremeyiz, üzerine gideceğiz. Milletimizin fahiş fiyat yükünün altında ezilmesine asla müsaade etmeyeceğiz. Bunu kim yaparsa yapsın bedelini fazlasıyla ödeyecek."

CNN Türk'te katıldığı bir programda düzenlemeye ilişkin açıklama yapan Ticaret Bakanı Ömer Bolat da, 2020 yılında 10 bin lira olan ceza alt sınırının 2024'te 52 bin liraya çıkarıldığını hatırlattı. Stokçulukta ceza alt sınırının 800 bin liraya

yükseltilmesini önerdiklerini kaydeden Ömer Bolat, 2 milyon lira olan üst sınırın ise 11 milyon liraya çıkarılmasını önerdiklerini aktardı. Bakan Bolat, geçici kapatma uygulamasının da teklifte yer aldığını belirtirken, bunun süresinin 10 güne kadar çıktığını kaydetti.

Baran: Fahiş fiyatın tanımı olmadan başarıya ulaşılmaz

Ankara Ticaret Odası (ATO) Başkanı Gürsel Baran, yönetmelikteki tanımın baştan aşağı yanlış olduğunu belirterek fahiş fiyat meselesine açıklık getirilmesinin şart olduğunu söyledi. EKONOMİ'nin sorularını cevaplandıran Baran, "Örneğin 1000 liraya alınan bir ürünü 4 ay sonra 1500 liraya alıyorsun. Ancak aynı ürünü 1700 liraya sattığında fahiş fiyat olarak mı kabul edilecek?" diye sordu. Bunun tanımı yapılmadan gerçekleştirilecek yasal değişikliklerin başarılı olamayacağını altını çizen Baran, bu yapılırken enflasyonun da mutlaka dikkate alınması gerektiği uyarısında bulundu. Ticaretin önündeki engellerin kaldırılarak herkese uygun rekabet ortamı oluşturulması gerektiğini belirten Gürsel Baran, çok sık çıkarılan vergi vb. afların da cezaların caydırıcılığını ortadan kaldırdığının altını çizdi.

Bayram: Haklı gerekçe yoksa fiyat artışı denetlenmeli

Serbest piyasa ekonomilerinde fiyatın arz ve talep dengesine göre piyasada belirlendiğini hatırlatan Adana Ticaret Odası Başkanı Yücel Bayram, koşullar sabit kaldığı sürece, arzın talebi karşılamakta yetersiz kalması veya talebin arzdan hızlı artması halinde fiyatların yukarı yönlü hareket edeceğini vurguladı. Bayram, "Ancak olağanüstü hal, afet ve ekonomik dalgalanma dönemleri ile diğer acil durumlarda kamunun beslenme, sağlıklı yaşama ve korunma gibi temel ihtiyaçlarını karşılamak için zorunlu olan mal ve hizmetlerin fiyatında haklı bir sebebe dayanmaksızın yapılan aşırı ve adil olmayan artışların düzenlenmesi önem arz etmektedir" dedi. Bayram, gerekçe olmaksızın artış yapan işletmelerin denetiminin sıklaştırılmasının ekonomik denge açısından önemine işaret etti.

Yıllık gıda enflasyonu yüzde 99,2 arttı

Birleşik Kamu-İş Konfederasyonunun Ar-Ge birimi KAMU-AR, “Halkın Enflasyonu Nisan 2024” araştırma sonuçlarını açıkladı.

Birleşik Kamu-İş Konfederasyonunun Ar-Ge birimi KAMU-AR’ın fiyatlarını Ankara’daki marketlerden düzenli olarak derlediği ve halkın en fazla tükettiği 64 temel gıda maddesinden oluşan bir sepeti esas alarak hazırladığı nisan ayı gıda fiyatları endeksi verileriyle ilgili “Halkın Enflasyonu Nisan 2024” araştırma sonuçlarını açıkladı. Açıklamada, “TÜİK’in en son açıkladığı tüketim harcamalarıyla ilgili istatistiklere göre, en zengin yüzde 20’lik kesim tüketim harcamalarının yüzde 16,6’sını, en yoksul yüzde 20’lik kesim ise yüzde 35,8’ini gıda için yapıyor. Dolayısıyla gıda fiyatlarında Türkiye’de son 47 aydır yaşanan kesintisiz artış en fazla sabit gelirli ve yoksul kesimleri etkiliyor. Açıklanan enflasyon bu nedenle bu kesimin gerçek hayatta yaşadığı enflasyonu tam olarak yansıtmıyor. Zira TÜİK, enflasyonu hesaplarken gıda harcamalarının ağırlığını yaklaşık yüzde 25 olarak esas alıyor. Türkiye’nin, bu yanlış politikalarla yıllarca sürecektir bugünkü enflasyon sarmalına sürüklendiği Eylül 2021’den bu yana gıda fiyatları yüzde 738 oranında arttı. Diğer bir ifadeyle Eylül 2021’de 100 liraya satın alınan bir gıda sepeti için vatandaşlar bu yıl nisan ayında 838 lira ödemek zorunda kaldılar. Uygulanan ekonomik politikalar, hem Türk lirasının satın alma gücünü azaltarak, hem tarım sektörünün girdi maliyetlerini artırarak, hem de fiyatlama davranışlarını bozarak başta gıda olmak üzere tüm harcama gruplarında yüksek bir enflasyon sürecini tetikledi. İktidar seçim kaybetmemek için enflasyonla mücadele etmediği için bu süreçte olan ücretli, dar ve sabit gelirlilere oldu” denildi.

ET BALIK FİYATLARI YILLIK BAZDA 84,5 ARTTI

Birleşik Kamu-İş Konfederasyonu, 'Halkın Enflasyonu Nisan 2024" araştırma sonuçlarına göre, Nisan'da sebze grubu dışındaki tüm gıda harcama gruplarında fiyatlar bir önceki aya göre arttı. Et-balık, süt ve süt ürünleri, meyve ve bakliyat, ekmek-pirinç-un-bulgur gibi temel gıda maddelerinde önceki aya göre önemli artışlar yaşandı. Ekmek-pirinç-un-bulgur fiyatları nisanda önceki aya göre ortalama yüzde 2,5 oranında azalırken, et ve balık grubu fiyatlarında yüzde 3,12 oranında artış kaydedildi.

Et ve balık fiyatlarında yaşanan yıllık artış ise yüzde 84,5 oldu. Nisan'da önceki aya göre süt ve süt ürünleri ile yumurta grubu harcamaları yüzde 1 oranında artarken, yağ fiyatlarındaki artış yüzde 7,4 olarak gerçekleşti. Meyve fiyatlarının yüzde 6,1 oranında arttığı Nisan'da sebze fiyatlarında, bir önceki aya göre ortalama yüzde 5 oranında düşüş yaşandı. Nisan'da bakliyat fiyatları yüzde 2,7, salça, zeytin, bal, çay, tuz ve benzeri işlenmiş gıda maddelerinden oluşan diğer gıda fiyatları ise yüzde 1,1 oranında zamlandı.

Vatandaşlar mevcut gıda tüketim alışkanlıklarına göre seçilen 64 gıda maddesinden oluşturulan gıda sepetini satın alabilmek için Nisan'da, bir önceki aya göre yüzde 2,1 oranında daha fazla para ödemek zorunda kaldı.

4 AYLIK SÜREÇTE GIDA FİYATLARI YÜZDE 25,1 ARTTI

Birleşik Kamu-İş Konfederasyonu, 'Halkın Enflasyonu Nisan 2024" araştırma sonuçlarına 4 aylık süreçte, gıda fiyatlarında bu yılın ilk dört aylık döneminde ise toplam yüzde 25,1 oranında artış gerçekleşti. Ocak-Nisan döneminde, ekmek-pirinç-un-bulgur-makarna fiyatları yüzde 13, et-balık fiyatları yüzde 34, süt, süt ürünleri yüzde 13,9, yağ fiyatları yüzde 18,5, meyve fiyatları yüzde 51,5, sebze fiyatları yüzde 35,5, bakliyat fiyatları yüzde 18,8, diğer ürünlerin fiyatları yüzde 11 arttı.

YILLIK GIDA ENFLASYONU YÜZDE 99,2 ARTTI

Birleşik Kamu-İş Konfederasyonu, 'Halkın Enflasyonu Nisan 2024" araştırma sonuçlarına göre yıllık değişim ise şöyle gerçekleşti:

"Bu yıl Nisan'da geçen yılın aynı ayına göre ekmek, un, bulgur, makarna fiyatlarında yüzde 52,1, et-balık fiyatlarında 84,5, süt ve süt ürünleri ile yumurta fiyatlarında yüzde 56,2 oranında artış oldu. Bir yıl öncesine göre yağ fiyatları yüzde 103,8 oranında arttı. Meyve fiyatları yüzde 173,2, sebze fiyatları ise yüzde 209,7 oranında artış gösterdi. Bakliyat fiyatları son bir yılda yüzde 73,4, diğer gıda fiyatları ise yüzde 79,2 oranında zamlandı. Tarımsal girdi fiyatları ile tarım ürünü üretici fiyatlarındaki artışlar gıda fiyatlarındaki artış hızının önümüzdeki aylarda da devam edeceğine işaret ediyor. Nisan 2024 sonu itibariyle son 12 aylık ortalama gıda fiyatları ise bir önceki 12 aylık ortalama fiyatlara göre yüzde 99,2 oranında arttı."

Meyve ve sebze ihracatını kota ve kısıtlamalar geriletti

Uygulanan kota ve kısıtlamaların ihracatın gerilemesine neden olduğuna işaret eden Uludağ Meyve Sebze Mamulleri İhracatçıları Birliği (UMSMİB) Başkanı Özkan Kamiloğlu, ayrıca mazot, gübre, ilaç gibi girdilerin fiyatlarının çiftçilere özel olarak uygulanması gerektiğini söyledi.

ESRA ÖZARFAT

BURSA - Pek çok farklı hükümete rağmen son 50 yıldır

Türkiye'nin tarım politikalarında kayda değer bir düzelme sağlanmadığına işaret eden Uludağ Meyve Sebze Mamulleri İhracatçıları Birliği (UMSMİB) Başkanı Özkan Kamiloğlu, "Hiçbir hükümet bugüne kadar tarımı yukarı taşıyacak planlama yapmadı. Dünyada kendi kendine yetebilen 7 ülkeden biri olarak sınıflandırıyoruz. Türkiye'nin meyve sebze mamulleri ihracatımız 2.7 milyar dolar, yaş meyve sebze ile birlikte 6 milyar dolar tutarında ihracat yapıyoruz. Türkiye'nin toplam tarım ürünü ihracatı 32 milyar dolar civarında. Hollanda'nın ise 84 milyar dolardır ve Hollanda'nın büyüklüğü Konya ilimiz kadardır. Dolayısıyla bizim şapkamızı önümüze koyup bir takım hesaplar yapmamızın zamanı geldi" dedi.

Geçen yıl meyve sebze mamulleri ihracatının bir önceki yıla göre yüzde 2.8 oranında gerileyerek 310 milyon dolar olduğunu hatırlatan Kamiloğlu, Türkiye'nin toplam ihracatında da yüzde 4.3 oranında gerileme olduğunu söyledi. Döviz kurunun baskı altında olmasının bu gerilemede önemli bir sebep olduğuna işaret eden Özkan Kamiloğlu, "Daha da önemlisi hiçbir ülke ihracatına kota veya kısıtlama koymadı.

Kota ve kısıtlamalar ihracatımızın geriye düşmesine neden oldu. Bugün aynı taahhütleri yerine getiremiyoruz. Japonya'dan bizden salça alan firma bir kota kararı alınabilir endişesiyle alımının bir kısmını başka ülkelere kaydırıyor. Bu endişe ihracatçıdan çiftçiye kadar yansıyor" dedi.

“Ucuz mazotu traktörlere değil, yatlara veriyoruz!”

İhracatçıların dövizin yükselmesini bekledikleri yönünde yanlış bir algı olduğuna dikkati çeken Kamiloğlu, “İhracatçıların böyle bir beklentisi yoktur. Hiçbir zaman dövizin keskin bir şekilde yükselmesinden biz kar etmedik. Çünkü aynı şekilde hammadde fiyatları ve enflasyon arttı. Türkiye'nin bugün yaşadığı enflasyon problemini kontrol etmenin tek bir yolu var, o da üretimdir. Onun dışında alınan hiçbir önlemin hükmü yoktur. Bunları tartışmaktan uzak duruyoruz” açıklamasını yaptı.

Bunun için de üretim girdilerinin maliyetlerinin ucuz olması gerektiğine vurgu yapan Kamiloğlu, “Dünyanın pek çok yerinde mazot çiftçilere ucuz verilir. Oysa biz yatlara veriyoruz, traktörlere vermiyoruz. Yatla gelen adam varlıklı adam. Teknenin altı yiyecek dolu. Canı isterse karaya çıkıyor. Dolduruyor gemiyi ve Yunan adalarına gidiyor. Biz de bunlara maliyetine mazot veriyoruz. Ama çiftçilere vermiyoruz. Sonra da ucuz üretim yapılmasını, enflasyonun düşmesini ve ihracatın artmasını bekliyoruz. Bu bana göre mümkün değil. Mazot, gübre, ilaç gibi girdilerin fiyatlarının mutlak surette çiftçilere özel olarak uygulanması lazım. Aksi halde üretim yapamayız” şeklinde konuştu.

Türkiye'nin önemli ihraç ürünlerinden tütün, pamuk, şeker pancarı, buğday gibi ürünlerin bugün ithalata mahkum bırakıldığını kaydeden Kamiloğlu, süreçlerin doğru yönetilmesi gerektiğinin altını çizdi.

Mehmet Şimşek ABD basınına konuştu: 'Mesaj netti'

ABD’de temaslarda bulunan Hazine ve Maliye Bakanı Mehmet Şimşek, CNN International'dan Richard Quest'e konuştu. Şimşek, "Seçim sonrası program daha güçlü sahiplenildi çünkü halkın mesajı netti: Enflasyonu düşürün." ifadesinde bulundu.

ABD’de temaslarda bulunan Hazine ve Maliye Bakanı Mehmet Şimşek, enflasyonun yılın ikinci yarısında düşmeye başlayacağını söyledi.

CNN International'dan Richard Quest'e konuşan Şimşek, Türkiye'nin ulaşmayı hedeflediği enflasyon verilerine dikkati çekti. Hazine ve Maliye Bakanı, "Enflasyon hedefimiz bu yılın sonu için yüzde 36, önümüzdeki sene yüzde 14 ve 2026 için de yüzde 9." dedi.

Şimşek, katıldığı programda şöyle konuştu:

"Enflasyonu yenmek, enflasyonu düşürmek zaman alır. Para politikası gecikmelerle çalışır. Aşağı inecek. Yılın ikinci yarısında bunun kanıtlarını göreceksiniz. Önümüzdeki üç yılda fiyat istikrarını sağlamak için gerekli tüm adımları attık. Yani bu bir süreç ama oraya varacağız."

Mesaj netti

En büyük önceliklerinin enflasyonla mücadele olduğunu yineleyen Şimşek, "Seçim sonrası program daha güçlü sahiplenildi çünkü halkın mesajı netti: Enflasyonu düşürün. Enflasyon en geriletici vergilendirme biçimi ve aynı zamanda gelir

eşitsizliğinin de temel nedeni. Dolayısıyla enflasyonu düşürmek orta vadeli ekonomik programımızın özünü oluşturmakta” sözlerine yer verdi.

"Yüksek büyüme hızının en iyi yolu fiyat istikrarıdır"

Mali disiplini yeniden tesis ettiklerini belirten Şimşek, enflasyonu düşürürken büyümeden de vazgeçmeyeceklerini vurgulayarak “İşler şöyle yürüyecek... Uzun vadede büyüme ile enflasyon ve enflasyonun düşmesi arasında herhangi bir ödün verme söz konusu değildir. Aslında 20 yıl önce enflasyonu düşürdüğümüzde, Türkiye’nin 20 yıllık reel büyüme oranını önceki 20 yıla kıyasla neredeyse yüzde 1.5 puan artırmıştık. Dolayısıyla sürdürülebilir yüksek büyüme hızının en iyi yolu fiyat istikrarıdır” dedi.

Orta Doğu'da yükselen tansiyonu değerlendirdi

Bakan Şimşek Orta Doğu'daki yüksek tansiyonun ekonomiye yansımalarıyla ilgili de konuştu.

Şimşek gerilimden dolayı İsrail yönetimine tepki göstererek “Bu bizi geceleri uyanık tutan bir şey, çünkü gerilimin artması gerçek enerji fiyatlarının ve tedarik zincirlerindeki aksamaların etkileneceği en kötü senaryodur. Bu hiç de arzu edilen bir durum değil. Ancak başka bir yönü daha var; uluslararası insancıl hukuka saygı gösterilmemesi aynı zamanda birçok gerilime de yol açıyor. Bölgedeki halkların radikalleşme riskinin düşük olmadığını ve bu nedenle dünyanın harekete geçmesi gerektiğini düşünüyorum. Bu, İsrail’in uluslararası insancıl hukuka saygı duyması gerektiği anlamına geliyor” ifadelerini kullandı.

Fitch'ten Türkiye'ye eleştiri: Mali duruş genişleyici

Fitch'in Kıdemli Direktörü ve Türkiye Analisti Morales, Türkiye'nin mali duruşunun genişleyici olduğunu belirtti ve maliye politikası ayarlamasının gerekli olduğunu söyledi.

Türkiye'de para politikasında sıkı bir duruş korunurken, uluslararası kredi derecelendirme kuruluşu Fitch Ratings'ten maliye politikasıyla ilgili eleştiri geldi.

Fitch'in Kıdemli Direktörü ve Türkiye Analisti Erich Arispe Morales, Türkiye'nin mali duruşunun açıkça genişleyici pozisyonda olduğunu belirtti.

Morales, kurumun Türkiye konulu çevrimiçi panelinde para politikasının sıkılaştırılmasını desteklemek için maliye politikası ayarlamasının gerekli olduğunu söyledi.

Enflasyon muhasebesi varlık vergisine dönüşür

Ankara Sanayi Odası (ASO) Başkanı Seyit Ardiç, parasal sıkılaştırmadan beklenen sonucun alınamadığını savundu.

Hüseyin GÖKÇE / ANKARA

Belirsizliklerin ortadan kalkması adına faiz artışına razı olduklarını belirten ASO Başkanı Seyit Ardiç, “Gelinen noktada enflasyon düşmediği gibi yabancı sermayenin de gelmedi” dedi. Enflasyon muhasebesinin varlık vergisine dönüşeceği uyarısında bulunan Ardiç, parasal sıkılaştırmadan da beklenen sonucun alınamadığını savundu.

Nisan ayı Meclis toplantısında güncel ekonomik gelişmelere ilişkin değerlendirmelerde bulunan Ankara Sanayi Odası (ASO) Başkanı Seyit Ardiç ekonomik yapıda ortaya çıkan belirsizliklerin sanayicinin üretim gücünün azalmasına neden olduğunu söyledi. Yüksek faizin yanı sıra belirsizlikten etkilenen sanayicinin enflasyonun azaltılması hedefiyle politika faizi artışına razı olduğunu hatırlatan Ardiç, buna karşılık parasal sıkılaştırma politikalarında beklenen sonuç alınamadığının altını çizdi. Ardiç, “Ekonomimiz mevcut durumda aynı anda hem yüksek faiz hem de yüksek enflasyon kışkıracısında kaldı. Bu süreç uluslararası piyasalarda rekabet gücümüzü aşındırıyor” dedi.

Krediye ulaşım zorluğu yanı sıra ticari kredi kartı limitlerinin sınırlandırılmasının sanayicileri daha da zor durumda bıraktığını belirten Ardiç, “Ticari kredi kartları enflasyonun etkisini artırıyor” dedi.

asyon artırıcı bir etkiden daha ziyade arz tarafına katkısı olduğundan enflasyonu düşürücü bir etkiye sahiptir” diye konuştu.

"Arz tarafı canlı kalmalı"

Başta enflasyon olmak üzere birçok makro değişkenin dengelenmesinde ekonominin arz tarafının canlı kalması gerektiğine değinen Seyit Ardic, "Krediye ulaşmanın zor olduğu bu dönemde, vergi borçlarının ertelenmesi ya da taksitlendirilmesi, reel sektörün üretime devam edebilmesi ve ayakta kalabilmesi için hayati öneme sahiptir" şeklinde konuştu.

İşletmelerin özkaynağı yetersiz olduğu için dış kaynağa ihtiyacı olduğunu söyleyen Ardic, buna karşılık borçlanma suretiyle aktiflerdeki artış üzerinden enflasyon vergisi ödemek zorunda bırakıldıklarını bildirdi. Enflasyon muhasebesini kastederek alınacak bu verginin özü itibarıyla bir varlık vergisine dönüşeceğine dikkat çeken Ardic, "Ticarete konu olmayan ancak aktifte yer alan bir varlığın, enflasyon nedeniyle artan değerinin vergilendirilmesi, biz sanayicilere ilave bir maliyet getirecektir" dedi.

Ardic, enflasyon düzeltmesinin 2023 yılında olduğu gibi 2024 yılı geçici vergi dönemlerinde de vergisiz uygulanmasını istedi.

"Yüksek faiz sermaye çekmiyor"

Döviz talebini de karşılamak amacıyla uygulanan yüksek faiz seviyesinin, yabancı sermayeyi çekmediği gibi enflasyon dinamikleri üzerinde de olumsuz etkiye neden olduğunu vurgulayan Ardic, "Doğrudan yatırımlar için; beklentilerin etkin bir şekilde yönetilmesi ve güvenin yeniden tesis edilmesi çok önemli" dedi. Mevcut politikanın eşgüdümlü ve yapısal reformlarla da desteklenerek uygulanmasıyla birlikte dış sermaye girişlerinin hızlanabileceğini dile getiren Seyit Ardic, "İstikrarlı kur ve düşük enflasyon ortamının oluşması uzun vadeli yabancı sermaye girişleri için kritik önem taşımaktadır" ifadelerini kullandı.

Sosyal yardım alanların sayısının 2,3 milyon kişi artarak 19,9 milyona çıktığını hatırlatan Ardic, nüfusun neredeyse 4'te birinin yardım alır hale geldiğini, çalışma gücüne sahip nüfusa yapılan yardımların tembelliğe alıştıranak toplumun istihdamdan uzaklaşmasına neden olduğunu savundu.

"Ek bütçeye başvurulmamalı"

Talebin tek bileşeninin hanehalkı tüketim harcamaları olmadığını ifade eden Ardic, "En önemli bileşenlerden birisi de kamu harcamalarıdır. Sağlıklı bir enflasyon patikasına girebilmek için tüketim harcamasından daha ziyade kamu harcamalarının kısılması gerekiyor" değerlendirmesinde bulundu.

İstikrarlı bir mali disiplin için ek bütçeye başvurulmaması gerektiğinin altını çizen Ardic, "Ek bütçe harcama ve gelir artırıcı bir etkiye sahip olduğundan, hem kamuda hem de toplumda yeni maliyetlerin ortaya çıkmasına neden olacaktır" dedi.

Merkez Bankası'nın enflasyon mektubunda işçi ücretlerinin artırılmaması beyanında bulunduğunu hatırlatan Ardıç, "Bunun yanında kamu harcamalarının azaltılması yönünde bir irade beyanı koyması, enflasyonla mücadelede daha sağlıklı sonuçlar verecektir" diye konuştu.

"Türkiye üçüz açık veriyor"

Türkiye ekonomisinin; tasarruf, bütçe ve dış ticaret olmak üzere üçüz açık verdiğini dile getiren Ardıç, mevcut gerçekçi ekonomi politikalarına ek olarak kapsamlı bir ekonomik programın devreye alınmasını önerdi. Programın uluslararası faktörler ve sosyal dinamikleri dikkate alarak çok yönlü yaklaşımla şekillendirilmesi gerektiğini ifade eden Ardıç, "Ayrıca, uygulama sürecinde katılımcı yaklaşım benimsenerek, farklı paydaşların görüşleri dikkate alınmalı ve ortak akılla toplumsal uzlaş sağlanmalıdır" dedi.

"Vize sorunu finansmanın önüne geçti"

Birçok sanayicinin vize alamadığı için ihracatta sıkıntı yaşandığına işaret eden Ardıç, 305 milyar dolarlık ihracat hedefini hatırlatarak, "Sanayici yeni pazarlara açılmadan, fuarlarda ürünü sergileyip pazarlayamadan bu hedefe nasıl ulaşılması bekleniyor. Artık vize sorunumuz finansman sorununun çok daha önüne geçti" şeklinde konuştu.

AB Resmi Gazetesi'nde yayımlandı!

Tarihi 1546'ya giden Türk döneri tescilleniyor

AB Resmi Gazetesi'nde yayımlanan ilana 3 ay içinde itiraz edilmemesi halinde döner, Türkiye'den AB'de tescillenen ilk geleneksel ürün olacak.

Türkiye'nin başvurusuyla dönerin "geleneksel ürün adı" olarak tescil edilmesi için ilan Avrupa Birliği (AB) Resmi Gazetesi'nde yayımlandı.

DÖNERİN YAPILIŞI

İlanda, dönerin sığır, koyun veya tavuk etinin ince ve yatay biçimde dilimlenmiş şekilde kesilerek bir şiş üzerinde sabitlendiği, bunun dikey olarak kendi eksenini etrafında dönerek ateşte pişirildiği bilgisi yer aldı.

İlanda, ince ve yatay olarak dilimlenen etlerin pişirme öncesi yoğurt veya süt, biber veya domates püresi, tuz, çeşitli ot ve baharatlardan oluşan bir karışımla terbiye edildiği belirtildi.

İlanda, dönerin şişlenmesi sırasında et katmanlarının arasına yatay olarak dilimlenmiş yağ yerleştirildiği aktarıldı.

İlanda, dönerin içeriğinde büyükbaş hayvan eti veya koyun eti, dana kıyma veya koyun kıyma veya bunların karışımları ile tavuk eti kullanılabileceği bildirildi.

DÖNERİN TARİHİ

İlanda, dönerin 1800'lü yılların başından itibaren İstanbul'dan Osmanlı coğrafyasının çeşitli şehirlerine yayıldığı, lokantalarda ve hanlarda pişirilip satıldığı belirtildi.

İlanda, Takiyüddin el yazmalarında dönerin dikey pişirilmesinin 1546 yılına kadar gittiği bilgisi yer aldı.

İlanda, dönerin 1962'den 1979'a kadar yoğun bir şekilde devam eden Türklerin Avrupa'ya ve özellikle Almanya'ya göçünün kültürel simgesi haline geldiği bildirildi.

İlanda, dönerin adı ve üretim süreci değişmeden Almanya ve diğer Avrupa ülkelerine yayıldığı vurgulandı.

İlanda, dönerin Avrupa'da en popüler sokak yemeklerinden biri haline geldiğine işaret edildi.

İlanda, döner tabirinin dönmek kelimesinden türediği ve yemeğin adının geleneksel pişirme tekniğiyle ilgili olduğu kaydedildi.

DÖNERİN SINIFLARI VE İÇİNDE BULUNAN MADDELER

İlanda, et dönerin, kırmızı etin şekline göre yaprak biçiminde dilimlenmiş, kıyma ve karışık olarak sınıflandırılabilceği ve dönerde hayvansal olmayan proteinler, nişasta, nişasta içeren maddeler, soya ve soya ürünleri bulunması gerektiği ifade edildi.

İhracattan dönen gıdaları bize mi yediriyorlar?

Ali Ekber YILDIRIM

24 Nisan 2024 Çarşamba

Uzun bir süredir bana en çok yazının başlığındaki soru soruluyor. Türkiye’den ihraç edilen yaş meyve ve sebzelerde, kuru gıdalarda yani tarım ürünlerinde aflatoksin (küf hastalığı), pestisit(zirai ilaç, zehir), Akdeniz meyve sineği vb. çıktığında iade ediliyor. Buna ilişkin olarak sık sık haberler yayınlanıyor. Okurlarımız, tüketiciler de geri gönderilen, Türkiye’ye iade edilen bu ürünleri biz mi tüketiyoruz, bize mi yediriyorlar diye soruyor.

Konunun yasal, halk sağlığı, ekonomik, ülke imajı, vicdani, kamunun sorumluluğu gibi birçok boyutu var. Bu yazı saydığımız bu boyutları tek tek ele alan derinlikli, bilimsel bir araştırma yazısı değil. Bu yazı, ihracatçılarla konuşarak derlediğim, ihraç edilen tarım ve gıda ürünlerinin neden iade edildiğini ve iade kararı verildikten sonra nasıl bir prosedür uygulandığını kapsıyor. İhracatçıların yani bu işin muhataplarının anlatımıyla sizlerle paylaşmak istedim.

İhracatta öne çıkan tarım ve gıda ürünleri

Yurtdışındaki alıcılar Türkiye’den belli ürünleri sipariş ediyor. Yani önce yurtdışından bir sipariş geliyor. Özellikle kuru meyve üzerine konuşursak. Kuru üzüm, kuru incir, fındık, kuru kayısı Antep fıstığı gibi ürünlerle ilgili Avrupa’da büyük alıcılar var. Bunlar bu ürünleri alıp Belçika, İsviçre, İtalya gibi çikolata üreticilerine, gıda sanayicilerine ve marketlere satıyor. Bu çikolata üreticileri veya diğer gıda sanayi kuruluşları hammadde olarak kullandıkları bu ürünleri Türkiye’deki ihracatçılardan doğrudan da alabiliyor.

Kuru incir, kuru üzüm, kuru kayısı, fındık gibi bazı ürünlerde Türkiye en büyük tedarikçi konumunda. Yani bu ürünleri kullanan sanayilerin hammaddesini biz üretiyoruz. Dolayısıyla Türkiye’den bu ürünleri almak durumundalar. Bu alıcılar, firma temsilcileri zaman zaman Türkiye’ye gelerek ürünü yerinde görür. Örneğin incir alıcısı firmaların temsilcileri Temmuz- Ağustos gibi İzmir’e, Aydın Nazilli’ye yani üretim

bölgesine gelerek ürünü görüyor ve sipariş veriyor. Ekim ayı itibari ile de ihracat başlıyor.

Ürünün yüzde 10'u dönecek hesabı ile fiyat veriliyor

Öncelikle ilk giden ürünlerde 3-4 konteynerde çok sorun çıkmıyor. Fakat ilerleyen zamanlarda incirde en çok görülen aflatoksin (küf) gibi sıkıntılar yaşanıyor. Bu risk her zaman vardır. Bu nedenle firmalar teklif verirken yani Türkiye'deki bir ihracatçı Avrupa'daki alıcıya fiyat teklifi verirken 50 konteyner ürün gönderecekse bunun yüzde 10 civarında yani 5-6 konteynerin geri dönebileceğini hesaplayarak ona göre fiyat veriyor. Daha baştan yüzde 10 ürünün geri dönebileceği öngörülüyor.

İhracat kolay, geri getirmek çok zor

Türkiye'den bir ürünü gönderdiğiniz zaman ihracatta çok zorlanmıyorsunuz normal prosedürler uygulanıyor. Gönderdiğiniz ürünü geri getirdiğinizde Tarım Bakanlığı çok ciddi sorun yaratıyor. Neden?

Bakanlık; "sen bu ürünü gönderdin ve geri geldi. Türkiye imajına zarar verdin. Türkiye'nin marka değerine, gıda ürünleri imajına, pazardaki gücüne zarar veriyorsun. Ülkenin yanlış tanınmasına neden oluyorsun" diye ciddi zorluklar çıkarıyor. Bu nedenle hiç kimse ürünün geri gelmesini istemez.

Taze meyve ve sebze dışındaki ürünler geri geliyor

İhracatı yapıldıktan sonra gittiği ülkede kalıntı, zararlı, hastalık gibi nedenlerle sorun yaşanan ürünlerin yüzde 90'ı ülkeye geri getiriliyor. Burada da iki ayrı ürün grubunda farklı uygulama var. Domates, çilek, kiraz, biber, salatalık ve benzeri yaş ürünler geri getirmek yerine orada imha ediliyor. Kuru meyveler grubu olarak incir, üzüm, kayısı, fındık, Antep fıstığı ve baharatlar geri getiriliyor.

İhracatçılar bunun nedenini fiyat ve dayanıklılık, son kullanma tarihi ile açıklıyor. Diyelim ki Almanya'ya ihraç ettiğiniz incirde aflatoksin çıktı ve ürün iade edildi. Kilosunu 7-8 dolara sattığınız bir inciri orada bırakamazsınız. Ekonomik değeri çok büyük. Almanya kabul etmedi, ben bunu Afrika'ya göndereyim deseniz 7 dolar Afrika'ya çok yüksek gelir ve satamazsınız. Fiyat tutmaz. Ne yapıyor? Türkiye'ye geri getiriliyor. Tekrar elden geçirilip seçiliyor. Aflatoksinli olanlar ayıklanıyor. Ayıklandıktan sonra ya tekrar satılıyor ya da buradan ezme yaparak, farklı bir ürüne dönüştürülerek, karıştırılarak farklı ülkelere ihracatı yapılabilir. Ya da ayıklandıktan sonra içeride satılıyor.

Ekonomik değeri yüksek ürünler geri getirilir

Ürünün ülkeye geri getirilmesinin temel nedeni tabii ki ekonomik. İncir örneğinden devam edersek; Almanya'ya 50 ton incir gönderdiğiniz zaman iyi bir incirin kilosu

bugün 9 dolar civarında. Tonu 9 bin dolardan 50 ton dediğiniz zaman 450 bin dolar yapar. Önemli bir para. Kimse bunu ben gönderdim ama satamadım orada çöp olsun diye bırakmaz. Yani kimse bu üründen vazgeçemez.

Ürün imha edilirse imhanın da bir bedeli var, onun parası ödenir ve imha edilir. İmha şekline göre bu bedel değişir. Toprağa gömülürse ayrı, yakılırsa ayrı imha bedeli ödenir. Ama kuru meyveler, baharat gibi yani pahalı olan ürünler imha edilmez geri getirilir.

Pestisit veya kalıntı değeri düşük olan ülkeden red almış ürünü kalıntı değeri daha yüksek ülkeye gönderen ihracatçılar da var. Örneğin kayısı da doğal olan kükürt oranı 200 ppm ise Almanya bu değerın üstünde kükürt olursa red ediyor. Ama bu oran Amerika'da, Kanada'da 3 bin 500 ppm'e kadar kabul edildiği için Almanya'dan red yiyen ürünü bu ülkelere ihraç edebilirsiniz.

Hiç kimse “ürünüm sorunlu çıktı” demez

Tabi hiç kimse “ben bu ürünü ihraç ettim, ilaç kalıntısı çıktı veya aflatoksin çıktı o nedenle geri getireceğim” demez. Genellikle “gönderdiğim alıcı almadı, fiyatla ilgili bir sıkıntı oldu ben bunu geri getirmek istiyorum” diye bu şekilde başvurarak geri getirmek ister. Gerçekten bu şekilde geri gelen ürünler de var.

Geri gelen ürün her zaman sorunlu, zirai ilaç kalıntısı olan ya da aflatoksinli olan ürün değildir. Bazen ürünü gönderirsiniz karşıdaki müşteri batmış olabilir, malı geri getirirsiniz. Bazen pazarlık yaparsınız anlaşsınız malı gönderirsiniz, 9 Euro'ya anlaşsınız, ürün gittiğinde karşı taraf der ki fiyat 7 Euro'ya düştü ve bunun üzerinden ödeme yapacağız. O zaman ürünü geri çekebilirsiniz.

Fındığı diğer ürünlerden farklı değerlendirmeli

Avrupa Birliği'nde belli ülkeler işte bu ürünü imha eder belli ülkeler geri gönderir gibi bir klişe yok. Avrupa Birliği kuralları hepsinde geçerli. Şunu söyleyebiliriz, alıcılar tabi Türkiye'yi de ürütmek istemiyor. Çünkü Alman, İsveç, Belçika çikolata fabrikalarının Türkiye'deki hammaddeye ihtiyacı var. Bu nedenle Türkiye'yi küstürmek istemezler. Ürün bazında bakıldığında özellikle fındığı diğer ürünlerden farklı bakmak lazım. Çünkü en az sorun fındıkta yaşanıyor. Hem buradaki ihracatçıların büyük çaplı olması hem de alıcıların da buna özen gösteriyor olması fındık da en az sıkıntı yaşanan ürün oluyor.

Ürün bazında bakıldığında kuru kayısı da genelde kükürt fazla olunca problem oluyor. İncirde aflatoksin nedeniyle çok büyük sıkıntılar yaşanıyor. Kuru üzümde ciddi olarak pestisit sıkıntısı var.

Domates, çilek, biber, kiraz geri gelmez

Kuru meyve ve baharatlar geri getirilirken yaş meyve ve sebze ürünleri genellikle geri getirilmez gönderilen ülkede imha edilir. Çünkü fiyatı ve ürünün dayanıklılığı nedeniyle geri getirilmesi büyük zarar olur. İhraç edilirken de geri gelmeyeceği bilinerek gönderilir. Fiyatı da buna göre verilir.

Yaş meyve ve sebze de ilaç kalıntısı, böcek ve benzeri nedenlerle ürün red edilebiliyor. Ama bu ürünler ülkeye geri getirilmiyor. Bu mallar genellikle imha oluyor. Zaten seracılarla alıcı arasında bir anlaşma var. Genellikle buradaki seracı ile Avrupa veya Rusya'daki alıcı aynı aileden veya uzun yıllardır birlikte iş yapanlardır. Dolayısıyla ürünle ilgili problem çıktığında orada imha edilir, geri getirilmez. Hem ekonomik olarak hem de domates, kiraz, çilek, biber gibi ürünler uzun süre dayanamadığı için orada beklerken su kaybı nedeniyle pörsümeye başlar, çöp olur. Kullanılamaz.

Asma yaprağında ciddi sorun var

Türkiye'de gündeme çok fazla gelmese de asma yaprağı ihracatında çok ciddi sorunlar yaşanıyor. Genel bir söz var; "bir bağıın ya üzümü ya da yaprağı para eder." Fakat, Türkiye'de hem üzümü hem yaprağı para etsin diye bakılıyor. Birçok ülkede üzümü satacaksanız kullanılan ilacı ona göre atarsınız. Yaprığı satacaksanız ilacı ona göre kullanırsınız. Hem yaprak hem üzüm için ilaç kullanırsanız ihracatta da iç piyasada da üründe ilaç kalıntısı ciddi sorun oluyor. Asma yaprağı birçok mutfakta yaygın kullanılıyor. Avrupa'ya da, Suudi Arabistan'a da satıyoruz. Her kültürün mutfağında var. Avrupa'ya yaprak ihracatında yüzde 100 analiz zorunluluğu var. Sarma olarak ihraç ettiğinizde yüzde 20 analiz yapılıyor. Bilinçsiz ilaç kullanımı nedeniyle ciddi sorunlar yaşanıyor.

Tarım Bakanlığı fabrikada, limanda değil tarlada kontrol yapmalı

Denetimle ilgili de ciddi bir sıkıntı var. Tarım ve Orman Bakanlığı limana 5 metre kala kontrol, denetim yapıyor. Yani işin asıl kaynağı olan tarlada yapmıyor. Bir ihracatçı ürünü ihraç ederken bazen ürünü hiç görmez, göremez, ellemez, dokunmaz o ürünü alır ihraç eder. Fabrikalar açısından da böyledir. Bazen bir ürünü alır işler ihraç eder. Asıl denetleme yapılması gereken yer tarladır. Köylünün ürettiği üründe denetim yapmak lazım. Üzüm örneğinde olduğu gibi üretici hem yaprak hem üzüm satmak için ikisinin de ilacını atıyor. İhracatçı bunu bilemez ki. Bakanlığın o denetimi yapması gerekir. Üretici de kendi açısından haklı. Sadece üzüm veya sadece yaprak sattığında para kazanamaz. Ama bakanlık kuru üzüm üreticisinin yaprak satışını engelleyebilir. Ona göre bir destek sağlayabilir.

Türkiye eğer bu sorunu çözmek istiyorsa Tarım Bakanlığı mutlaka tarlada analiz yapmalı, denetim yapmalı. Özellikle yaz döneminde denetimler yapılırsa bu sorunlar büyük ölçüde azalır. Bakanlığın en önemli sorunu sahadaki elemanlarının az olması. Elemanlar daha çok İl, İlçe müdürlüklerinde tutuluyor. Masa başı iş yaptırılıyor. O

elemanların sahaya inip, mühendislerin denetim yapması lazım. O zaman ihracatta da içerde de daha sağlıklı ürünler tüketmiş oluruz.

Başka ülkeler de aynı sorunu yaşıyor

İhracattan ürünü dönen tek ülke Türkiye değil. Başka ülkeler de ürünlerde sorun çıkıyor ve geri dönüyor. Avrupa Birliği Frucom alarm sisteminde diğer ülkelerin de hepsini tek tek görebiliyorsunuz. Hangi ülkeden hangi ürün dönmüş, sıkıntı olmuş. Hepsi var. Türkiye'den daha fazla olan ülkelerde var. Amerika'nın badem, ceviz, pıkan cevizi, kaliforniya fıstığında ciddi dönüşler var. Şili'den, İtalya'dan fındığın döndüğünü görüyoruz. Yani bir ürünün dönmesi dünyanın sonu değil.

Geri dönen ürün kayıtlara ithalat olarak geçiyor

İhraç edildikten sonra Türkiye'ye geri getirilen ürünlere ithalat prosedürü uygulanıyor ve kayıtlara da ithalat olarak geçiyor. Bu nedenle Türkiye, Almanya'dan kuru üzüm, kuru incir, fındık ithalatı yapmış görünüyor. Bunu "Türkiye dışarıdan fındık, üzüm, incir alıyor. Ne hala geldik diye yorumlayanlar da oluyor. Ama bu bizim ihraç edip sonra geri getirdiğimiz ürünler. Yani ithalat denilen o ürünler Türkiye'de üretilen ürünler.

Özetle, Türkiye'den ihraç edilen tarım ürünleri özellikle yaş meyve ve sebze ile kuru meyve ve baharatlar ürünleri zirai ilaç kalıntısı, pestisit, aflatoksin, Akdeniz meyve sineği vb. nedenlerle gittiği ülkede red edildiğinde kuru meyve ve baharatlar ülkeye geri getiriliyor. Yaş meyve ve sebze ürünleri ise çoğunlukla gittiği ülkede imha ediliyor. Ülkeye geri gelen ürünler elden geçirildikten sonra ya yeniden ihraç ediliyor ya da iç piyasada tüketiliyor." İhracattan dönen ürünleri bize mi yediriyorlar?" sorusunun yanıtı bu. Ama ihraç edilmeden iç piyasada bize yedirilen ürünlerin de temizliğini sorgulamak gerekir. Bizim içeride yediğimiz ürünler ne kadar temiz? Tarım Bakanlığı bu konuda ne kadar denetim yapıyor? Gıda denetimini bakkalda, markette, lokantada yaparken tarlada daha fazla yapması gerekmiyor mu? Bu sorulara da yanıt verilmesi şart.

Trabzon'da genç gazeteci adaylarıyla bir gün...

Alaattin AKTAŞ

25 Nisan 2024 Perşembe

Bir süre önce Ekonomi Muhabirleri Derneği (EMD) Yönetim Kurulu Başkanı sevgili dostum Turgay Türker aradı. Turgay, benim de üyeleri arasında bulunduğum Ekonomi Muhabirleri Derneği'nin Avrupa Birliği tarafından finanse edilen "**EMD Akademi Anadolu'da**" etkinliği kapsamında iletişim fakültelerinde düzenleyeceği konferansların birine katılıp katılmayacağımı sordu. "**Memnuniyetle**" diye yanıtladım. Genç gazeteci adaylarıyla bir araya gelmek, onlara mesleki birikimimi aktarabilmek, bir katkıda bulunabilmek çok iyi olurdu. Turgay, ilk konferans için Trabzon'u programa aldıklarını ve Trabzon Üniversitesi'ndeki bu programa konuşmacı olarak benimle birlikte gazeteci dostlarım Vecdi Seviğ ve Falih Akıcı'nın da katılacağını söyledi.

Geçen pazar günü akşamı Trabzon'daydık. Ekipte EMD Başkanı Turgay Türker, Genel Sekreter Hüseyin Tunçay, Vecdi Seviğ, Falih Akıcı ve ben vardım.

Trabzon Üniversitesi 2018 yılında Karadeniz Teknik Üniversitesi'nin bölünmesiyle oluşturulmuş genç bir üniversite. İşte biz de pazartesi sabahı bu genç üniversitenin genç gazeteci adaylarıyla birlikteydik.

Bir sanatçı nasıl ki boş sayılacak bir salonda konser vermek istemezse, söylediği şarkılara dinleyicilerin de eşlik etmesinden memnuniyet duyarsa, benzer yaklaşım konuşmacılar için de geçerlidir. Konferans salonuna girdiğimizde 200'e yakın öğrencinin bizi beklediğini gördük. Bu çok iyi bir sayıydı.

Neler konuştuk...

Organizasyonu EMD yapıyordu, konu daha çok ekonomi haberciliği idi ama gazeteciliğin değişmez temel kuralları vardı. O kurallar üstünde de durmak gerekiyordu.

EMD Başkanı Turgay Türker açılış konuşmasından sonra sözü bize bıraktı.

İlk konuşmayı yapan Vecdi Seviğ basının yıllar içindeki gelişimini ve ekonomi haberciliğinin Türkiye’de hangi aşamalardan geçerek bugüne geldiğini anlattı. Seviğ salonda bulunan herkesin ekonomi haberciliği alanında bir zaman tünelinden geçmesini sağlayan detaylı bir konuşma yaptı.

İkinci konuşmacı bendim. Daha önce başka üniversitelerde olduğu gibi burada da sözlerimi tamamlayıp soru almaktansa konuşmamı kısa tutup soru-yanıt biçiminde gitmeyi tercih ettiğimi belirttim. Dinleyerek öğrenmek de bir yoldu tabii ki ama sorarak öğrenmenin daha iyi sonuç verdiğine inandığım için öğrenci arkadaşlarımı soru sormaya yönelttim. İlk soruları da ben sordum ve ben böyle yapınca onlar da soru sorma isteği duymaya başladı ve böylece karşılıklı konuşmaya dönüşen adeta bir sohbet oluştu. Genç öğrenci arkadaşlarımın daha çok neleri merak edip sorduklarına daha sonra değineceğim.

Üçüncü konuşmayı yapan Ankara Radyosu Yapımcısı arkadaşım Falih Akıcı ağırlıklı olarak radyo ve televizyon programcılığı üstünde durdu. Radyo ve televizyon yayıncılığında zamanın iyi kullanımının önemine dikkat çeken ve program öncesinde ne gibi hazırlıklar yapılması gerektiğini anlatan Falih, canlı yayınların beş saniyelik bir boşluğu bile kaldırmayacağını, o yüzden bu tür yayınlarda ekip uyumunun çok önemli olduğunu söyledi. Falih’in çok detaymış gibi görünen uyarıları da öğrenciler tarafından ilgiyle dinlendi. Bir sunucu örneğin yayının bitimine yakın konuğuna **“Sizin eklemek istediğiniz bir şey var mı”** dememeliydi. Çünkü bu ifade **“Benim dağarcığımda soru kalmadı, zaman da var, hadi onu dolduralım”** demek gibi bir anlam taşırdı. Falih bunu söyleyince ben söz isteyip benzer konuda bir ek yaptım. Bir sunucu sürenin sonuna gelince konuğuna dönüp **“Daha çok önemli sorularımız vardı ama zaman bitti”** de dememeliydi. Bu da sunucunun **“Ben zamanı iyi kullanamadım, önemli soruları yöneltemedim”** itirafı olurdu.

Öğrenciler ekonomiye ilişkin neleri merak ediyor?

Bu tür etkinliklerin öğrencilere en büyük yararı merak ettikleri sorulara yanıt bulmaları değil. O sorularının yanıtına bir şekilde mutlaka ulaşırlar. Bu tür etkinlikler ve konuşmacılara soru sorma olanağı elde etmeleri öğrencilere en çok toplulukta konuşma alışkanlığı edinmeleri yönüyle katkıda bulunuyor.

Trabzon’da bir öğrenci konferans bitiminde bunu açıkça söyledi ve böylesine geniş katılımlı bir etkinlikte ilk kez soru sorduğu için kendini eşik atlamış olarak görüyordu ve çok mutluydu.

Zaten öğrencileri bana soru sormaya adeta zorladığımda ilk soru da bu öğrenciden gelmişti. Belli ki KKM hala çok iyi anlaşılmış değildi ve bu öğrenci KKM’nin ekonomiye olan etkilerini merak ediyordu.

Bir KKM sayfası açmak gerekli olmuştu. Önce Eylül 2021’de başlatılan faiz indiriminden, bunun sonucunda aralık ayında dövizin tırmanması

üzerine başvurulana KKM uygulamasından ve bu uygulama yüzünden Türkiye'nin 1 trilyon liranın üstünde bir yük üstlenmek durumunda kalmasından söz ettim ve konuyu Merkez Bankası'nın geçen yılki zararına getirdim. Soru sırası bendeydi ve Merkez Bankası'nın zararını sordum, yanıt için bir el bile kalkmadı. Gazeteci adayı, gazete okumalı, gelişmelerden haberdar olmalıydı, bunun önemini vurguladım.

Değer kaybı ne kadar?

Konu dönüp dolaşıp değer kaybı hesabına gelince o klasik hataya ne ölçüde düşüldüğünü görmek istedim. **"Dolar örneğın 20 liradan 40 liraya çıkmışsa TL ne kadar değer yitirmiştir"** diye sordum. Bir öğrenci tereddütsüz yüzde 50 yanıtını verdi. Söylediğı doğruydu tabii ki; ama acaba yanıltmak mümkün olacak mıydı, **"Emin misin"** dedim. Kafası karıştı, bu kez yüzde 100 dedi. Birkaç soru-yanıtla yüzde 100 değer kaybının yanlışlığına ikna ettim ve ilk söylediğinin doğru olduğunu belirttim. Bu genç arkadaşım konferans sonrası yanıma gelip espri yaparak **"Beni yanılttınız"** diyecekti. **"Bu da bir ders"** dedim, **"Karşındakinin her söylediğine inanmayacaksın"**.

Bir öğrencinin sorusu aslında tüm arkadaşlarının kaygılarını ortaya koyuyordu. Türkiye ekonomisi düzelir miydi, soru buydu. Burada kastedilen tabii ki yaşam kalitesinde, yaşam standardında bir iyileşme olup olmayacağıydı. Uzun uzun yanıt vermeye çalıştım. Ama özet olarak söylediğim şuydu:

"Bugün fiyat artışlarının önüne geçilse ama gelirler de sabitlense geniş kitleler bundan memnun olur mu, olmaz. Enflasyon başkadır, hayat pahalılığı başka. Enflasyon durdurulabilir ya da çok önemsiz bir düzeye çekilebilir ama hayat pahalılığını sona erdirmek Türkiye'de orta vadede bile çok zor görünüyor. O yüzden Türkiye ekonomisi olarak ifade edilen yaşam kalitesinde bir iyileşme ne yazık ki beklemiyorum."

Neyi, nerede aramalı?

Ekonomi muhabiri olmak isteyenler için olmazsa olmaz kaynakları sıraladım. TÜİK, Merkez Bankası, BDDK gibi kurumların web sayfalarının çok iyi incelenmesi gerektiğini ifade ettim.

Excel programını çok detaylı olmasa bile bilmenin önemine dikkat çektim. Gazetecilikte hızın, hele hele internet haberciliğinin yaygınlaşmasıyla birlikte çok daha önemli hale geldiğini vurguladım.

Teori değil, pratik!

Bir öğrenci arkadaşım ekonomiyle ilgili teorik sayılabilecek bir soru yöneltince yanıtlım şu oldu:

"Bakın burada yıllarını bu işe vermiş beş gazeteci var. Teorik bilgileri hocalarınızdan zaten alıyorsunuz. Bize, gazeteciliğın pratiğini sorun. Örneğın haber nasıl yazılır konusunda teorik bilgiye sahipsiniz ama işın pratiğı

25.04.24

başkadır. Haberi öyle bir yazın ki şefiniz düzeltecek bir yön bulamasın. Başlığı öyle bir atın ki daha iyi bir başlık aranmasın. Türkçeye hakim olun, dilinizi iyi kullanın.”

Sevgili Falih bana bir katkı yaptı:

“Üniversite ile birlikte aslında öğrenciliğiniz sona erdi, sizler birer gazeteci adayısınız ve bir anlamda staj yapıyorsunuz. Hocalarınızı bilgi edinme anlamında sömürün, sürekli soru sorun, okul hayatı sona erdikten sonra hocalarınızı bulup saatlerce konuşma olanağınız olmayacak, şimdi bu olanağınız varken kullanın.”

Reel sektörde üretim azmi canlanamıyor

Naki BAKIR

25 Nisan 2024 Perşembe

İmalat sanayiinde mevsimsel etkilerden arındırılmış kapasite kullanım oranı, marta göre 0,2 puan düşerek yüzde 77'ye indi. Reel Kesim Güven Endeksi nisanda önceki aya göre değişmeyerek 103,5 oldu.

Seçimden önce, gelecek döneme ilişkin iç ve dış talepte artış beklentisi ve paralelinde üretimi artırma eğiliminde canlanma yaşanan reel sektörde iyimserlik, seçim sonrasında yerini daha ihtiyatlı bir duruşa bıraktı. Reel sektörde nisan ayı ve son üç aya ilişkin değerlendirmeler düşük bir performansa işaret etti.

Sanayicilerin güven düzeyi nisanda yerinde sayarken, talep ve piyasa koşullarına ilişkin gelecek dönem beklentilerinde iyimserlik dozunun da düşük kaldığı görüldü. Kapasite kullanımının önceki aya göre düştüğü, reel kesim güveninin yerinde saydığı nisan ayında, sanayide üretimi artırma eğilimi düşük kalırken, maliyetlerde artış ve enflasyonda yükseliş beklentisi öne çıktı.

Sanayicilerde gelecek üç aya ilişkin beklentilerin oranı (%)						
	Mart			Nisan		
	Artacak	Aynı K.	Azalacak	Artacak	Aynı K.	Azalacak
TOPLAM SİPARİŞ	34,2	53,1	12,7	37,7	51,3	11,0
-İç piyasa siparişi	30,2	57,8	12,0	31,9	57,1	11,0
-İhracat siparişi	31,7	57,9	10,4	31,5	58,7	9,8
ÜRETİM	30,9	59,8	9,3	30,4	62,9	6,7
KISA VADELİ TL KREDİ FAİZİ	37,4	60,0	2,6	40,9	57,1	2,0
ORTALAMA BİRİM MALİYET	61,9	36,8	1,3	63,7	35,2	1,1
SATIŞ FİYATI	47,0	47,3	5,7	46,7	47,3	6,0
İSTİHDAM	15,1	78,6	6,3	15,6	77,9	6,5

Reel kesimin güveni artmadı

Merkez Bankası, her ay imalat sanayi işyerlerinde gerçekleştirdiği İktisadi Yönelim Anketi'nin nisan ayı sonuçlarını yayımladı. Nisanda 1.727 işyerinde gerçekleştirilen

ankete göre Reel Kesim Güven Endeksi, nisanda önceki aya göre 1,7 puan artarak 106,1 olurken, mevsimsellikten arındırılmış endeks ise değişmeyerek 103,5 düzeyinde kaldı.

Geçen yıl nisan ayı ve genel seçimlerin yapıldığı mayıs ayında 105,1 düzeyinde bulunan mevsimsellikten arındırılmış Reel Kesim Güven Endeksi, haziranda 105,7'ye çıktıktan sonra sürekli gerileyerek bu yıl şubatta 102'ye kadar düşmüş, yerel seçimlerin yapıldığı martta ayında ise pozitif beklentilerde artışın etkisiyle 103,5'e yükselmişti. Seçim sonrası ilk anketin yapıldığı nisanda ise reel kesim güveninin yerinde saydığı dikkati çekti.

Kapasite kullanımı azaldı

İktisadi Yönelim Anketi ile belirlenen sonuçlara göre nisan ayında imalat sanayi genelinde mevsimsel etkilerden arındırılmış kapasite kullanım oranı, önceki aya göre 0,2 puan düşerek yüzde 77'ye indi. Mevsimsel etkilerden arındırılmamış kapasite kullanım oranı ise önceki aya göre 0,5 puan artarak yüzde 76,7 düzeyinde oluştu. Kapasite kullanımı önceki aya göre tüketim mallarında 0,3 puan düşerek yüzde 73'e indi.

Bu kapsamda dayanıklı tüketim mallarında 1,3 puan artışla yüzde 73 olan kapasite kullanımı, dayanıksız tüketimde 0,5 puan düşüşle yüzde 72,6'ya geriledi. Kapasite kullanımı ara mallarında 0,5 puanlık artışla yüzde 77, yatırım mallarında 0,6 puan düşüşle yüzde 75,9 oldu. Nisan ayında alt sektörler içinde en yüksek kapasite kullanım oranları yüzde 85,6 ile kâğıt, yüzde 83,3'le ağaç ve yüzde 78,8'le kimyada gerçekleşirken, en düşük kapasite ile çalışan yüzde 62,9'la deri oldu.

Beklentilerde canlanma zayıf

Nisan ayı anketine verilen yanıtlar incelendiğinde, sanayicilerin son üç aya ilişkin değerlendirmeleri sanayide vasat bir performansa işaret ederken, talep ve piyasa koşullarına ilişkin gelecek dönem beklentilerinde de ihtiyat modunun hâkim olduğu görüldü.

Bulunduğu sanayi dalındaki genel gidişat konusunda bir ay öncesine kıyasla daha iyimser olanların mart ayı anketinde yüzde 7,1 olan oranı, yerel seçimlerin ardından nisanda yapılan ankette yüzde 8,8'e yükselmekle birlikte çok düşük bir düzeyde bulunuyor.

Yüzde 75,3 oranı ile dört sanayiciden üçü, önceki aya kıyasla gidişatın aynı, yüzde 15,9'luk bir kesimin ise daha kötü olduğunu düşünüyor. Sanayicilerin yüzde 37,7'si nisan itibarıyla gelecek üç ayda (Mayıs-Haziran 2024) toplam siparişlerde artış beklerken, yüzde 51,3'ü değişiklik öngörmüyor, yüzde 11'lik kesim ise düşüş bekliyor. Toplam siparişlerde artış bekleyenlerin oranı mart ayı anketine göre 3,5 puan arttı.

Siparişlerdeki artışın daha çok iç piyasadan beklendiği görüldü. İç piyasa siparişlerinde artış bekleyen sanayi işyerlerinin oranı önceki aya göre 1,7 puan

artarak yüzde 31,9, düşüş bekleyenler ise 1 puan düşerek yüzde 11 oldu. İhracat siparişlerinde artış bekleyenler 0,5 puan azalarak yüzde 31,5'e geriledi, düşüş bekleyenlerin oranı da yüzde 9,8 olarak ölçüldü. Sanayicilerin yüzde 63,7 ile ezici çoğunluğu gelecek üç ayda üretim süreçlerinde ortalama birim maliyetlerinde artış bekliyor. Bu beklentinin oranı seçim ayında ki ankete göre 1,8 puan yükseldi.

Nisan anketinde sanayicilerin yüzde 35,2'lik bölümü maliyetlerinin değişmeyeceği yönünde görüş bildirirken, sadece yüzde 1,1'lik kesimin düşüş beklediği görüldü. Maliyete etki eden unsurlardan kısa vadeli TL kredi faizlerinde gelecek üç ayda artış bekleyen işyerlerinin martta yüzde 37,4 olan oranı nisanda yüzde 40,9'a çıktı. Yüzde 57,1'lik büyük kesim faizlerin aynı kalacağı yönünde görüş bildirirken, düşüş bekleyenler yüzde 2'de kaldı.

Üretim artışı ve zamda ihtiyat

Sanayicilerin toplam siparişler ve maliyetlerdeki beklentilerinin yansıması olarak üretim artışı yönünde bir eğilim oluşmadı. Gelecek üç ayda üretimini artıracığını bildiren işyerlerinin önceki ankette yüzde 30,9 olan oranı son ankette de yüzde 30,4'te kaldı. Yüzde 62,9'la ana kesimin mevcut üretim düzeyini koruma eğiliminde olduğu görüldü.

Maliyetler, faiz, talep gibi faktörlerde beklenen gelişmeler, sanayicileri gelecek üç ayda ürünlerine zam konusunda da daha ihtiyatlı bir tutuma itti. Zam planlayan işyerlerinin oranı, maliyet artışı bekleyenlere göre çok daha düşük kaldı. Gelecek üç ayda satış fiyatlarını artıracığını bildiren işyerlerinin martta yüzde 47 olan oranı nisanda yüzde 46,7'ye geriledi. Gelecek üç ayda istihdamını artırmayı öngören işyerlerinin oranı ise küçük bir artışla yüzde 15,1'den yüzde 15,6'ya yükseldi.

Uzun vadede yatırım eğilimi daha güçlü

Sanayicilerin çeyreklik beklentilerde iyimserlik dozu düşük kalmakla birlikte uzun vadede yatırım eğiliminde artış olduğu belirlendi. Geçmiş on iki aya kıyasla gelecek on iki ayda daha fazla yatırım harcaması öngörenlerin oranı nisanda 10,5 puan artarak yüzde 30'a yükseldi.

Her ay yapılan ankette, geçen yıl nisanda yüzde 35,3 çıkan söz konusu oran, izleyen dönemde sürekli gerileyerek bu yıl martta yüzde 24,8'e kadar düşmüştü. Buna göre gelecek bir yılda önceki bir yıla göre daha fazla yatırım yapmaya hazırlanan sanayicilerin oranı bu yıl nisanda son 12 ayın en yüksek düzeyini gördü. Buna karşılık yüzde 57,1'lik büyük kesim yatırım artışı öngörmezken, 12,9'luk bir kesim ise yatırım harcamalarını kısacağını bildirdi.

Enflasyon beklentisi yeniden artışta

Bu arada sanayicilerin gelecek on iki ayda üretici fiyatları bazında (ÜFE) yıllık enflasyon beklentisi 16 ay sonra yeniden yükseldi. Gelecek on iki ayda beklenen enflasyon oranı nisan ayında yüzde 55,5 olarak ölçüldü. Kasım 2022'de yüzde 94,1

25.04.24

olarak ölçülen söz konusu beklenti izleyen aylarda sürekli düşerek bu yıl mart ayında yüzde 54,5'e kadar inmişti. TÜİK'e göre mart sonu itibarıyla son bir yıldaki ÜFE artışı yüzde 51,5 düzeyinde gerçekleşti. Uygulanmakta olan "enflasyonla mücadele" temel öncelikli programa rağmen, ekonomideki "yerel" aktörlerin psikolojik faktör olarak enflasyonda düşüşe "ikna" olması mücadelenin etkinliği açısından hayati önem taşıyor.

Mevduat sahiplerinden yüzde 15 almak mı, üstüne yüzde 15 vermek mi?

Ferit Barış PARLAK

25 Nisan 2024 Perşembe

Nisan ayı sonu itibariyle... Mevduat faiz geliri üzerinden alınan gelir vergisi stopajı **tekrardan yüzde 5'ten yüzde 15'e çıkacak...**

“ Tekrardan ” diyorum, çünkü, 2020 yılının Eylül ayına kadar da yüzde 15'ti...

***

O tarihte Eylül 2020- Mayıs 2024 tarihleri arasında açılacak mevduat hesapları için: 6 aya kadar vadeli hesaplarda yüzde 5; 1 yıla kadar vadeli hesaplarda yüzde 3; 1 yıldan uzun vadeli hesaplarda yüzde 0 oranında olacak şekilde düzenleme yapılmıştı...

***

Ama...

Mevduat sahiplerinden bırakın yüzde 15 stopaj almayı, üstüne yüzde 15 ödememiz gereken dönemdeyiz...

Neden?

***

Yatırımın önündeki en büyük engeldir “tasarruf eksikliği”... Tasarrufun önündeki en büyük engeldir “doğru yatırım eksikliği”...

***

Parasını üretimde kullanmak yerine (çeşitli nedenlerle) bankaya yatırıp, faiz almayı tercih edenler olabilir...

25.04.24

Ve yine çeşitli nedenlerle o **tasarruf** yastık altında da tutulabilir...

***

Ekonomi biliminin tercihi: İkisi dışında seçeneği olmayan vatandaşların, tasarruflarını bankada değerlendirmesi...

Tasarrufun değerini artıracak ve o tasarrufların “kredi müşterileri” aracılığı ile yatırımları artırabileceği olasılıkları bu tercihin nedeni...

VELHASIL

Son yıllarda uygulanan TL ve faiz politikası:

TL mevduatı seçen tasarruf sahibine ciddi oranda para kaybettirdi...

Tasarruf sahibinden, borçlulara servet aktarımı sağladı...

Bankaya para yatıranı zararlı, aldığı krediyi üretimde kullanmayanı ise karlı çıkardı...Ve bu nedenlerle üretim/tüketim/arz/talep/kur dengeleri bozuldu...

***

Oysa ekonomi bilimine göre bankadaki mevduat: Sahibine faiz (enflasyona göre hesaplanmış reel faiz) kazandırır...

Ve kredi kullananların girişimi/yatırımı/üretimi/ istihdamı/ihracatı ve sonucunda tüketimi/talebi/ döviz girdisi ile ekonomiye kazandırır...

***

Mevduat sahiplerine zorluk çıkarmaya değil, mevduatın artmasına odaklanılmalıdır...

(Bu politika TL'ye talebi artırırken, bu açıdan da enflasyonla mücadeleye katkı verir...)

Abdulkadir Selvi

Erdoğan ile Özel ne konuştular

Cumhurbaşkanı Erdoğan, Meclis resepsiyonuna gelince her zaman olduğu gibi bir anda etrafı sarılıyor.

Salonda bir süre güçlükle ilerliyor. Bu sırada Meclis Başkanı Numan Kurtulmuş, “Yorgunsunuz, isterseniz sizi salona alalım, görüşmek isteyenler oraya gelsin” diyor. Cumhurbaşkanı Erdoğan da bu daveti geri çevirmiyor. Meclis Başkanı ile birlikte Mermerli Salon’a geçiyorlar.

YOĞUN GEÇEN 24 SAAT

23 Nisan resepsiyonundan 1 gün önce Cumhurbaşkanı ile birlikte Irak’taydık. Bağdat ve Erbil’de çok yoğun bir 24 saat geçirdi.

Sabah erken saatte Bağdat’a uçtuk. Orada önce Cumhurbaşkanı Abdülatif Reşid ile bir araya geldi. Ardından Başbakan Sudani ile uzun bir görüşme yaptı. İki ülke arasında 17 anlaşmanın imza törenine katıldı. Türkmen temsilcilerle yaptığı toplantıdan sonra Bağdat’tan Erbil’e geçtik. Erbil’de IKBK Başkanı Neçirvan Barzani ve Başbakan Mesrur Barzani ile görüştü. KDP Lideri Mesut Barzani’yi kabul etti.

23 Nisan günü ise önce Cumhurbaşkanlığı Külliyesi’nde çocukları kabul etti. Ardından İstanbul’a geçip İsmailağa Cemaati’nin lideri merhum Hasan Kılıç’ın cenaze namazına iştirak etti. Akşam saatlerinde Ankara’ya dönüp 23 Nisan resepsiyonuna katıldı.

Yorgunluk değil, yorgunluk ötesi bir durum. Ama Erdoğan iyi dayanıyor.

CUMHURBAŞKANI’NIN ÇAY DAVETİ

Cumhurbaşkanı Erdoğan salona geçince AK Parti Grup Başkanvekili Mehmet Emin Akbaşoğlu resepsiyonun yapıldığı salona gelip CHP Genel Başkanı Özgür Özel'e Cumhurbaşkanlığı'nın çay davetini iletiyor.

RANDEVU İSTİYOR

Özgür Özel Mermerli Salon'a girdiği sırada Erdoğan, Meclis Başkanı Kurtulmuş ve salondakilerle sohbet ediyor. Özgür Özel gelince ayağa kalkıyor, iki lider tokalaşıyorlar. Özgür Özel, "Biz de sizden randevu isteyecektik. Hazır buluştuk burada randevu istiyorum" diyor. Erdoğan da "Olur. Tabii. Görüşelim" diye karşılık veriyor. Meclis Başkanı Numan Kurtulmuş, Özgür Özel'i yanına davet ediyor. Oturulunca Cumhurbaşkanı Erdoğan, Özel Kalem Müdürü Hasan Doğan'ı yanına çağırıyor. Erdoğan ile Hasan Doğan bir süre konuşuyorlar. Cumhurbaşkanı Erdoğan, Özgür Özel'e dönerek, "Önümüzdeki hafta görüşelim. Özel kalemlerimiz karşılıklı olarak konuşsunlar" diyor. Böylece günlerdir konuşulan Erdoğan-Özel görüşmesinin randevusu kesinleştiriliyor.

'HAYIRDIR AMELİYAT MI OLDUN'

DSP Genel Başkanı Önder Aksakal'ın, Özgür Özel'e sorusuyla bir anda sohbet sağlık konusuna kayıyor. Önder Aksakal, "Sayın Genel Başkan ameliyatın sonucu nasıl oldu? Benim için de tavsiye ediyorlar, o yüzden size sormak istedim" diyor. Özgür Özel, "Gayet iyi oldu. Bir süre kortizon kullanmam gerekiyor" diyor. Cumhurbaşkanı Erdoğan konuşmayı ilgiyle dinledikten sonra Özgür Özel'e, "Hayırdır ameliyat mı oldun?" diye soruyor.

GÖZLÜK DERECEM 6.75'Tİ

Özgür Özel de "Göz ameliyatı oldum. Gözlük derecem 6.75'ti. Doktorlar ameliyatı önerdiler. Ben de yaptırdım. Memnunum" diye karşılık veriyor. Erdoğan, geçmiş olsun dileklerini iletiyor. Bu sırada Özgür Özel'e göz ameliyatı yapan doktoru, aynı zamanda CHP Grup Başkanvekili ve Ankara Milletvekili Murat Emir de yanında. Murat Emir ameliyata ilişkin bilgi veriyor.

8 YIL ARADAN SONRA

Sonra liderler arasında sıcak bir sohbet başlıyor. Cumhurbaşkanı Erdoğan, "Müsaadenizle ayrılmak istiyorum" diyerek ayağa kalkınca herkes ayağa kalkıyor. Erdoğan salondakilerle tek tek tokalaşıp ayrılıyor. Ardından da birer, ikişer ayrılıyorlar.

DİYALOG ÖNEMLİ

Siyasette diyalogu her zaman önemsedim. Çünkü iktidarı da muhalefeti de bu ülkenin partileri. Cumhurbaşkanı da CHP Lideri de bu ülkenin insanları. Görüş ayrılıkları demokrasinin gereği. Ama iktidar ile ana muhalefetin ülkenin temel meseleleri

hakkında diyalog içinde olması önemli. Biz diyalogsuzluktan çok şey çektik. 12 Eylül öncesinde Demirel ile Ecevit'in cenazede bile tokalaşmadıkları haberleri yapıyordu. Erdoğan ile Kılıçdaroğlu arasındaki ilişki de ondan daha iyi değildi. En son 15 Temmuz darbe girişiminden sonra 25 Temmuz 2016 tarihinde görüşmüşlerdi. Kılıçdaroğlu diyalogu değil Erdoğan'a hakareti tercih eden bir liderdi. Ama bu tavır ülkeye bir şey kazandırmadı.

8 YIL ARADAN SONRA

Özgür Özel ise diyalogu tercih ederek gömleğin ilk düğmesini doğru ilikledi. Cumhurbaşkanı Erdoğan ise uzatılan eli karşılıksız bırakmadı. Sıkı yumruklarla tokalaşma olmaz. Karşılıklı olarak atılan adımlardan sonra iki lider önümüzdeki hafta bir araya gelecekler. Bu CHP Genel Başkanı ile Cumhurbaşkanı'nın 8 yıl aradan sonra görüşmesi anlamına geliyor.

YENİ SÜRECİN FOTOĞRAFI MI

Eğer bu süreç iyi değerlendirilirse yeni dönemin yeni siyaseti olabilir. Erdoğan ile Özgür Özel'in tokalaşma ve görüşme görüntüleri yeni döneme damgasını vurabilir. Yeni dönem siyasetinin simgesi olarak değerlendirilebilir. Tabii kıymeti bilinip iyi değerlendirildiği takdirde.

Özgür Özel, seçimlerden sonra ağır başlı bir devlet adamı portresi çiziyor. Bununla da puan topluyor. Cumhurbaşkanı Erdoğan ise temel meselelerde diyalogu tercih ettiği için Özgür Özel'e ayrı bir kredi açıyor. Bağdat dönüşünde Erdoğan'a yeni anayasa konusunu da sormuştuk. Türkiye'nin darbe ruhunu taşıyan bu anayasadan kurtulması, daha yenilikçi ve özgürlükçü bir anayasaya kavuşması gerektiğini söyleyip "Cumhuriyet Halk Partisi'nin de böyle bir değişime destek verebileceği düşüncesinde ve inancındayım" diyerek açık kapı bırakmıştı.

ÖZGÜR ÖZEL'İN ÖN ŞARTLARI

Özgür Özel'in "Kırmızı çizgiden ziyade bir başlangıç hattının olması lazım" stratejisi yerinde. Yeni dönemin siyasi göstergesi olacak ilk adım Erdoğan, Özgür Özel görüşmesiyle atılacak. Yeni anayasa ve başkanlık sisteminin restorasyonu konusunda Özgür Özel'in bazı ön şartlarla geleceği söyleniyor. Örneğin, Gezi'den dolayı hapiste olanların durumu gibi... Eğer buralarda bir esneklik sağlanırsa CHP'nin yeni anayasa müzakerelerine katkı vermesi bekleniyor.

İHTİYATLI İYİMSERLİK

İlk günlerden moralleri bozmak istemem ama siyasi hayatımızda çok şey gördüğümüz için bir çekince düşmek isterim. Dilerim bu yalancı bahar olmaz. Özgür Özel, "Muhalefetin en sertini yapacağımızdan kimsenin şüphesi olmasın. Ama nezaketi ve müzakereyi terk etmeyeceğiz" dedi. Elbette ki CHP'den beklenen

25.04.24

muhafeet yapmak. Ama bu muhafeetin Őekli ve sınırları ne olacak? Onu da zamanla g recek iz. Dilerim  zg r özel bir süre sonra Kılıçdaroğlu'nun kodlarına dönmez. "YumuŐak atın tekmesi sert olur" derler. O zaman kendi de kaybeder, demokrasimiz de kaybeder.

Esfender KORKMAZ

Rasyonel zemin slogan düzeyinde kaldı

Mehmet Şimşek'in "*Rasyonel zemine dönmek zorundayız*" anlayışı iyi niyetli ve gerekli bir yaklaşımdır. Ne var ki Türkiye'de bugünkü koşullarda slogan düzeyinde kalmak zorundadır.

1.Rasyonel zemine dönüşün bir şartı mali disiplindir. Emekli maaşlarının enflasyonun altında tutulması, 2024 asgari ücretin yıllık değerlendirilmesi, vergi artışları, mali disiplin amaçlı yapılmıştır. Ancak iktisat ve maliye politikaları iki tarafı kesen bıçak gibidir;

*Reel ücretler gerilerse, işçi verimliliği düşer. Üretimde daralma olur. Mal arzı daralır. Fiyatlar artar.

*Kamuda "**İtibardan tasarruf olmaz**" anlayışı devam ettikçe, bütçeden tasarruf yerine; vergi mükellefine haciz göndermek, vergiye karşı direnci, vergi kaçağını ve vergiden kaçınmayı artırır.

2.Dış açıkların önlenmesi ve döviz sorununun çözülmesi, rasyonel zemine dönmektir.

Mehmet Şimşek, yabancı yatırım sermayesi gelsin diye ikna turları yapıyor. Ama fiilen gelmiyor.

*2024 Şubat ayında, yabancıya gayrimenkul satışı dahil, doğrudan yabancı yatırım sermayesinde 142 milyon dolarlık net çıkış oldu.

*Ocak-Şubat iki ayda, gayrimenkul dâhil giren yabancı yatırım sermayesi 519 milyon dolar, gayrimenkul almak için gelen sermaye 567 milyon dolar oldu. Gayrimenkul satışı hariç, bu iki ayda giren yabancı yatırım sermayesi eksi 48 milyon dolar oldu. Yani çıkan sermaye daha fazla.

*Yine Ocak-Şubat net giren sıcak para dediğimiz portföy yatırımı 5,5 milyar dolar, ama hükûmetin ve bankaların tahvil satışı ve dış kredi yoluyla aldıkları dış borç tutarı 8 milyar dolar arttı. Sıcak para kalıcı değil. Üstelik girip çıktıkça kırılabilirlik artıyor.

Türkiye'ye ciddi yabancı yatırım sermayesi gelmez. Çünkü sermayenin geldiği ülkelere, Avrupa Birliği, ABD, Avustralya, Kanada, Japonya, Paraguay, Hamas'ı terör örgütü olarak tanımlıyor. Biz ise iş birliği anlaşması yapıyoruz.

İlave olarak, doğrudan yabancı yatırım sermayesi, istikrarlı ve güven duyduğu ülkelere gider. Biz; Anayasa Mahkemesi ve AİHM kararlarını uygulamaz isek, kayyum sorunu devam ederse, yabancı yatırım sermayesi güven duymaz ve gelmez.

3.Güven sorunu devam ettikçe, rasyonel zemine dönemeyiz.

Bu sene Nisan ayında üreticinin ve tüketicinin güveni geçen yıla göre düştü. Yalnızca inşaat sektöründe değişme az oldu. Kendimiz hükûmete ve sisteme güven duymazsak, yabancı nasıl duyar?

NİSAN 2024 GÜVEN ENDEKSLERİ		
	2023	2024
TÜKETİCİ	87,5	80,5
HİZMET	118,1	117,1
PERAKEND E	116,2	115,5
İNŞAAT	88,4	88,6

Kaynak: TÜİK

4.Türkiye geçmiş krizlerde IMF ile stand-by düzenlemesi yaptı, istikrar programı yaptı krizden çıktı.

Ortada istikrar programı yok: M. Şimşek “hükûmet IMF’den hoşlanmadığı için, IMF’ye gitmedik” diyor. IMF çıpası olmazsa; Türkiye’ye yabancı yatırım sermayesi gelmez. Yerli sermaye yatırım yapmaz.

5.Kriz giderek derinleşiyor.

Enerji sektöründe beş işletme iflas etti. İflas gerekçesi olarak;

Yüksek ticari kredi faizi gösterildi. Bu gerekçe doğru değildir. Çünkü bugün iflas eden bir şirket, bir yıl önce ticari kredi aldıysa bunun faizi Nisan 2023'te MB verilerine göre yüzde 14,13 idi. Şimdi enflasyon yüzde 68.50'dir. Reel faiz oranı eksi yüzde 32,3'tür. Bunun tercümesi; **“şirket son bir yılda aldığı ticari kredi için faiz vermemiş, üstüne de yüzde 32,3 oranında destek almış”** şeklindedir.

İkinci bir gerekçe olarak kur artışı gösterildi. Son bir yılda dolar kuru yüzde 70,3 oranında arttı. TÜFE yüzde 68,3 oldu. Kur artışının az da olsa etkisi oldu.

Bir başka gerekçe olarak; batan enerji firmaları **“TEİŞ'ten hak edişlerimizi alamadık”** diyor. Bu doğrudur. TEİŞ geç ödemekle kurnaz tacir taklidi yapıyor. Ama dediğim gibi bıçak tersten kesiyor ve iflaslar artıyor.

Özetle; Türkiye rasyonel zemine dönerse, ortada iktidar kalmaz.